

Πέμπτη, 3 Ιουνίου 2004
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Διδαγμένο κείμενο
Θουκυδίδη Περικλέους Ἐπιτάφιος (42)

<<Δι' ὃ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μὴδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανεράν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἅ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὡσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιούσα ἢ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῶ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δέ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγῶν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο. τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιούντες πεποιθέναι».

ΘΕΜΑ Α

Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «Δι' ὃ δὴ καὶ ἐμήκυνα... καταστροφή».

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γι αυτό βέβαια και μίλησα διεξοδικά για την πόλη, γιατί θέλησα να κάνω κατανοητό ότι δεν αγωνιζόμαστε για πράγματα ίσης αξίας εμείς και όσοι δεν έχουν τίποτα όμοιο με αυτά εδώ και επειδή συνάμα ήθελα να κάνω φανερό με αποδείξεις τον έπαινό αυτών για τους οποίους τώρα μιλάω. Κι έχει ειπωθεί το πιο μεγάλο μέρος αυτού (του επαίνου)· γιατί με όσα εγώ ύμνησα την πόλη, τη στόλισαν τα ανδραγαθήματα αυτών εδώ και των όμοιών τους, και για λίγους Έλληνες όπως συμβαίνει γι αυτούς εδώ, θα φαινόταν ο έπαινος ισάξιος με τα έργα τους. Μου φαίνεται όμως πως ο τωρινός θάνατος αυτών εδώ δηλώνει την ψυχική δύναμη του άνδρα, είτε είναι το πρώτο της φανέρωμα είτε η τελική της επισφράγιση.

ΘΕΜΑ Β

Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

Β1. «καί εἴρηται αὐτῆς τά μέγιστα»

Σε τι ακριβώς συνίσταται η απόκλιση του Επιταφίου λόγου του Περικλή από έναν τυπικό επιτάφιο της εποχής του;

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Βλέπε Φυλλάδιο Ωθησης: Θουκυδίδου «Περικλέους Επιτάφιος», σελ. 155, ερώτηση 2

Ο ρήτορας θα δικαιολογήσει για πρώτη φορά γιατί αφιέρωσε τόσο χρόνο για να υμνήσει την πόλη, γιατί απέκλινε τόσο πολύ από την καθιερωμένη δομή του επιταφίου λόγου: **αυτός ο λόγος είχε ως γνώμονα τους πολίτες αυτής της πόλης**· και όπως αυτοί χωρίζονται πια σε δύο κατηγορίες (ζωντανοί – νεκροί), έτσι **διττή είναι και η αιτιολόγηση για τον τρόπο που πραγματεύτηκε το θέμα του ο συγγραφέας**:

Ζωντανοί	Νεκροί
<p>Ο ρήτορας εγκωμίασε διεξοδικά την πόλη πρωτίστως για τους ζωντανούς. Αν ο αγώνας κάποιου αξιολογείται από τη σπουδαιότητα αυτών που διακυβεύει, τότε οι Αθηναίοι διεξάγουν τον πιο σπουδαίο αγώνα από όλους (και τους Σπαρτιάτες και τους υπόλοιπους Έλληνες), αφού κινδυνεύουν για την πιο σπουδαία πόλη. Έτσι οι προσπάθειες που καταβάλλουν για αυτή δεν είναι ηθικό χρέος, αλλά πρόσταγμα της λογικής (εικός εστί).</p>	<p>Την εγκωμίασε όμως και για τους νεκρούς. Ο έπαινος της πόλης είναι απόδειξη ότι ο έπαινος των νεκρών είναι αληθινός. Πώς όμως όλος αυτός ο εκτεταμένος ύμνος για την πόλη τεκμηριώνει τη σπουδαιότητα των νεκρών; Και πώς ο ρήτορας αμέσως μετά μας αναφέρει ότι έχει τελειώσει με το να υμνεί τους νεκρούς, όταν ο μόνος έπαινος που έχει ακουστεί γι αυτούς είναι πως πολέμησαν γενναία;</p>

Η απάντηση έρχεται αμέσως μετά: «αυτά για τα οποία εξύμνησα την πόλη τα δημιούργησαν αυτοί εδώ οι νεκροί». Διαφορετικά διατυπωμένο:

**Η σπουδαία πόλη γεννά σπουδαίους ανθρώπους
Οι σπουδαίοι άνθρωποι δημιουργούν σπουδαία πόλη
αν κιόλας θυσιάστουν γι' αυτή έχουν αγγίξει
την υπέρθεση της ανδρείας**

**Αν υμνώ την πόλη είναι
σα να υμνώ τους
ανθρώπους που τη
δημιούργησαν**

Με αυτή την πρωτότυπη τεχνική, ο Περικλής παρεκκλίνει από τον τυπικό επιτάφιο λόγο και τις ανάγκες της δομής του, και καθιερώνει ένα νέο τρόπο εξύμνησης των νεκρών και των έργων τους. Με τη **διαλεκτική σχέση** που διαβλέπει ανάμεσα στην πόλη και τον

πολίτη, υποστηρίζει πως οι νεκροί έδωσαν στην πόλη όσα πήραν από αυτή. Η πόλη με τη λειτουργία του πολιτεύματος και τον τρόπο ζωής σφυρηλάτησε το φρόνημα και το χαρακτήρα των νεκρών¹, αλλά και οι νεκροί με τη δράση και τη συμπεριφορά τους λάμπρυναν την πόλη και την προσφορά της. Και πέρα από αυτά, δικαιώνει με αυτό τον τρόπο τις θυσίες των νεκρών, ενώ ταυτόχρονα προτρέπει τους ζωντανούς να μιμηθούν το παράδειγμά τους, δικαιώνοντας εκ των προτέρων τις δικές τους προσπάθειες.

B2. «Λόγοι – έργα»: Να σχολιάσετε τη σχέση «λόγων-έργων», την οποία διατυπώνει στο κείμενο ο Περικλής.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Βλέπε Φυλλάδιο Ώθησης: Θουκυδίδου «Περικλέους Επιτάφιος», σελ. 161, ερώτηση 3

Στα περισσότερα σημεία του Επιταφίου η σχέση "λόγων - έργων" είναι αντιθετική. Υπάρχει μεταξύ τους μια δυσαρμονία που απομακρύνει τους μεν από τα δε. Εδώ όμως λόγος και έργα ταυτίζονται και βρίσκονται σε ισορροπία. Ο λόγος δεν περιέχει ωραιολογίες, υπερβολές και κομπασμούς, δεν εκπορεύεται από υπέρμετρη εγκωμιαστική διάθεση, αλλά βρίσκεται σε αντιστοιχία με τις ηρωικές πράξεις των νεκρών. Είναι προφανής η προσπάθεια του Περικλή να μην παρουσιάσει αποκλειστικά τους Αθηναίους ως τους μόνους από τους Έλληνες που χαρακτηρίζονται από αυτή την ισορροπία λόγων - έργων. Για τους νεκρούς όμως που τιμούνται με τη παρούσα τελετή ισχύει κάτι το μοναδικό, γιατί αυτοί με τα κατορθώματά τους έχουν καταφέρει να συγκεράσουν κατά τρόπο "ισόρροπο" τα λόγια με τα έργα. Είναι πάντως άξιο παρατήρησης ότι τα έργα αυτά δεν αναφέρονται συγκεκριμένα, αλλά θα προσδιοριστούν με την επίδειξη υψηλού και γενναίου φρονήματος εκ μέρους του Αθηναίου στο πεδίο της μάχης. Φρόνημα που δικαιολογημένα δημιούργησε τη μεγάλη φήμη των Αθηναίων μεταξύ όλων των Ελλήνων. Ίσως στο σημείο αυτό να υπαινίσσεται τους Λακεδαιμονίους οι οποίοι παρουσιάζονται με φήμη η οποία όμως δεν ανταποκρίνεται στα έργα. Γιατί στους Σπαρτιάτες υπερίσχυε ο λόγος σε σύγκριση με τα έργα. Στο Α, 69, 4 ο Θουκυδίδης επισημαίνει σχετικά: "ήσυχάζετε μὲν γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὧ Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινά, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι, καὶ οὐκ ἀρχομένην τὴν αὐξήσιν τῶν ἐχθρῶν διπλασιουμένην δέ καταλύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει".

Εδώ λοιπόν η περίπτωση των προκείμενων νεκρών παρουσιάζεται σαν μια σπάνια συγκυρία όπου υφίσταται τέλεια εξισορρόπηση ανάμεσα στα ανδραγαθήματα των ανθρώπων και των λόγων που τα εγκωμιάζουν.

¹ Ο ρήτορας εδώ δεν αναφέρεται μόνο στους νεκρούς αυτής της χρονιά. Αφενός, με τη λέξη «των τοιωνδε» (των όμοίων τους) εντάσσει τους συγκεκριμένους νεκρούς μέσα στο πάνθεον των ηρώων της αθηναϊκής ιστορίας. Έτσι τα ανδραγαθήματα, όπως εκφράστηκαν μέσα από τη συμπεριφορά των νεκρών, αποκτούν διαχρονική αξία, γίνονται σκοπός και προβάλλονται σαν κανόνες ζωής για τους επιζώντες. Αφετέρου, με τη δήλωση πως λίγοι ακόμα Έλληνες θα μπορούσαν να παρουσιάσουν έργα αντάξια εγκωμιαστικών λόγων, αποφεύγει την υπερβολή της αποκλειστικότητας.

B3. «Πλούτος – πενία». Πώς συλλαμβάνει ο Περικλής τη σχέση ανθρώπων και πλούτου, στην περίπτωση των πεσόντων, στο απόσπασμα «τῶνδε δέ...ἐποίησατο», και με ποια στοιχεία τη συμπληρώνει στο από μετάφραση απόσπασμα του κεφαλαίου 43 (που παρατίθεται παρακάτω), για την περίπτωση των ζωντανών;

Θουκυδίδη Περικλέους Ἐπιτάφιος (43)

[...]Ἔσείς λοιπόν να ἔχετε αὐτούς ἐδῶ πρότυπα και να θεωρήσετε θεμέλιο της ευτυχίας την ελευθερία και θεμέλιο της ελευθερίας τη δυνατή ψυχή" κι ἔτσι μη δειλιάζετε μπροστά στους κινδύνους της μάχης. Γιατί δεν ἔχουν σοβαρότερο λόγο ν' ἀψηφούν το θάνατο οι ἀπόκληροι της ζωής, που δεν ἔχουν να ἐλπίζουν καλύτερες μέρες, ἀλλά ἐκείνοι που, στη ζωή που τους ἀπομένει, ὑπάρχει φόβος να μεταβληθεῖ ριζικά η καλή τύχη τους· αὐτοί, αν κάπου σκοντάψουν, ἔχουν να χάσουν περισσότερα ἀπό κάθε ἄλλον. Γιατί, για ἕναν ἄντρα με ὑψηλό φρόνημα, εἶναι πιο πικρή η ἐξαθλίωση που φέρνει η δειλία παρά ο θάνατος που ἔρχεται χωρίς να τον νιώσει, σε στιγμή ἐξαρσης της δύναμης του και της κοινῆς ἐλπίδας.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Βλέπε Φυλλάδιο Ὁθήσης: Θουκυδίδου «Περικλέους Ἐπιτάφιος», σελ. 162, ἐρώτηση 8 και σελ. 162 ἐρώτηση 9 (2^η §) και σελ. 172 ἐρώτηση 7

Ο πλούτος και η πενία χρησιμοποιούνται στο κεφάλαιο 42 ἀντιθετικά ἀπό το ρήτορα σαν παράγοντες που θα μπορούσαν κατά τη διάρκεια της μάχης να δράσουν καταλυτικά και να ἀποτρέψουν τους πολεμιστές ἀπό την υπέρτατη θυσία για χάρη του συνόλου και της πατρίδας. Οι πλούσιοι θα μπορούσαν να ἐπιδείξουν δειλία και υποχωρητικότητα και να εγκαταλείψουν το πεδίο της μάχης ἀπό ἐπιθυμία να συνεχίσουν την ἀπόλαυση του πλούτου τους " Τῶνδε δέ οὔτε πλούτου τις τήν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη " · ἐκείνοι ἀπό την ἄλλη που εἶναι φτωχοί θα εγκατέλειπαν τη μάχη με τη σκέψη πως εἴαν η ζωή τους συνεχιζόταν θα ἀπαλλάσσονταν ἀπό τη φτώχεια και θα γίνονταν κάποτε πλούσιοι με ἕνα γύρισμα της τύχης " οὔτε πενίας ἐλπίδι (τις ἐμαλακίσθη), ὡς κἂν ἔτι διαφυγῶν αὐτήν πλουτήσειεν,...

Ἔτσι βλέπουμε πως ο πλούσιος και ο φτωχός ἀφορμώμενοι ἀπό ἀντίπαλες ἀφετηρίες καταλήγουν στο ἴδιο ἀποτέλεσμα κατά τη διάρκεια της μάχης. Ἀντιμετωπίζοντας σημαντικά ἀντικίνητρα που ἀπειλούσαν να τους τρέψουν σε ἀτιμωτική φυγή ἀπό το πεδίο της μάχης (βλέπε και ἐρώτηση 8) προτίμησαν την θυσία παρά την περαιτέρω ἀπόλαυση του πλούτου ἢ την μελλοντική ἐπιδιώξή του.

Ο τρόπος με τον οποίο ἀντιμετωπίζεται ο πλούτος στο κεφάλαιο 43, ὡς προτρεπτικός δηλαδή για τη συμμετοχή στον πόλεμο, μας φέρνει σε ἀμηχανία σε σχέση με το τι εἶχαμε ἀκούσει για το ἴδιο ζήτημα στο κεφάλαιο 42. Ἐκεί ο πλούτος εἶναι παράγοντας ἀποτρεπτικός για τον πόλεμο (προτιμήσας τήν ἔτι ἀπόλαυσιν τοῦ πλούτου), ἐνῶ ἐδῶ ο πλούτος εἶναι παράγοντας προτρεπτικός για τον πόλεμο (ἔχουν σοβαρότερο λόγο να ἀψηφούν το θάνατο). Ἀς μην ξεχνᾶμε ὅτι τόσο ο Περικλής ὡς και ο Θουκυδίδης εἶχαν

επηρεαστεί από τους σοφιστές και τα διδάγματά τους. Η αλήθεια μπορεί να έχει πολλές όψεις αν καλείται να εξυπηρετήσει διαφορετικούς σκοπούς:

- (α) στο κεφάλαιο 42 σκοπός ήταν να επαινέσει τους νεκρούς πλούσιους (ο έπαινός τους στηρίζεται στο ότι αυτοί είχαν λόγο να μην πάνε στον πόλεμο – τον πλούτο – και όμως πήγαν)
- (β) στο κεφάλαιο 43 σκοπός είναι να προτρέψει τους ζωντανούς πλούσιους (αυτοί έχουν κάθε λόγο να πάνε στον πόλεμο για να προασπίσουν την ζωή την ελευθερία, αλλά και τα πλούτη τους)

B4. Ποιες οι διαφορές ανάμεσα στον Επιτάφιο του Περικλή και στις υπόλοιπες δημηγορίες του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

σελ.11 -12, σχολικού βιβλίου: «Μία λοιπόν από τις 40 περίπου δημηγορίες του Θουκυδίδη είναι και ο *Επιτάφιος*. Βέβαια μπορούμε να διαπιστώσουμε δύο διαφορές ανάμεσα σ' αυτόν και τις υπόλοιπες, μια εξωτερική και μια εσωτερική. Δηλαδή, ενώ οι άλλες ανήκουν στους συμβουλευτικούς, ο *Επιτάφιος* είναι λόγος επιδεικτικός. Και, ενώ οι άλλες δημηγορίες αποτελούν ένα είδος εισαγωγής και απαραίτητο συμπλήρωμα των γεγονότων που ιστορούνται, ο *Επιτάφιος* τόσο λίγη σχέση έχει με την ιστορική αφήγηση που τον πλαισιώνει, ώστε καθώς τον διαβάζουμε σχεδόν ξεχνάμε τον πόλεμο».

B5. Να γράψετε στο τετράδιό σας ποιες από τις λέξεις του πρωτοτύπου κειμένου είναι ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω λέξεις:

αδίδακτος, ρήτορας, ευκοσμία, εμπρόθετος, φασματικός, ατελεύτητος, λεξιπενία, φυγόδικος, λήμμα, νόμισμα.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

αδίδακτος: διδασκαλίαν

ρήτορας: εἴρηται

ευκοσμία: ἐκόσμησαν

εμπρόθετος: προτίθεσθαι

φασματικός: φανείη, ἀφανήσαντες, φανερά, ἀφανές

ατελεύτητος: τελευταία

λεξιπενία: πενίας, εὐλογίαν, λέγω, λόγος

φυγόδικος: διαφυγών, δίκαιον

λήμμα: λαβόντες

νόμισμα: νομίσαντες

Γ. Αδίδακτο κείμενο

(14) Ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτός, ὦ Ἀντιφῶν, ὡσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ ἢ κυνίῃ ἢ ὄρνιθι ἦδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἦδομαι φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἐάν τι ἔχω ἀγαθόν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις συνίστημι παρ' ὧν ἂν ἠγῶμαι ὠφελήσεσθαι τι αὐτούς εἰς ἀρετὴν· καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάσαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίῳ γραψάντες, ἀνελίπτων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι, καὶ ἂν τι ὀρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα· καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐάν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκάγαθίαν ἄγειν.

Λεξιλόγιο

ἀνελίπτων = ξετυλίγοντας (το βιβλίο που εἶχε μορφή κυλίνδρου)

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Και εγώ ο ίδιος λοιπόν Αντιφώντα, όπως ακριβώς κάθε άλλος χαίρεται μ' ένα τέλειο ἄλογο ἢ με σκύλο ἢ με πτηνὸ ἔτσι κι εγὼ χαίρομαι πολὺ περισσότερο με τοὺς καλοὺς φίλους και, ἐάν ἔχω κάτι ἀγαθὸ, το διδάσκω και τοὺς συστήνω σε ἄλλους ἀπ' ὅσους τυχόν νομίζω ὅτι θα ἀποκομίσουν αὐτοὶ κάποια ὠφέλεια για την ἀρετὴ. Και τα θησαυρίσματα των παλαιῶν σοφῶν ἀνδρῶν τα ὁποῖα ἐκεῖνοι, ἀφοῦ τα ἐγράψαν, τα ἀφήσαν σε βιβλία, ξετυλίγοντάς τα μαζί με τοὺς φίλους τα ἐξετάζουμε και, ἐάν βλέπουμε κάτι καλὸ, το ἐπιλέγουμε και θεωροῦμε ὡς μεγάλο κέρδος ἐάν γινόμεσθε φίλοι μεταξύ μας. Ὄταν λοιπόν ἀκούγα αὐτά, αὐτός μου ἔδινε την ἐντύπωση πῶς ἦταν εὐτυχισμένος και ὅτι ὀδηγοῦσε τοὺς ἀκροατὲς του στη χρηστότητα.

Γ2.α. Να γράψετε τοὺς ζητούμενους τύπους για καθεμιὰ ἀπὸ τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ὀρῶμεν: το ἴδιο πρόσωπο στην ἴδια ἐγκλίση και φωνή του ἀορίστου β'

γινώμεθα: το δεῦτερο ἐνικὸ πρόσωπο προστακτικῆς ἀορίστου β'

ὠφελήσεσθαι: το ἀπαρέμφατο παρακειμένου ἐνεργητικῆς φωνῆς

συνίστημι: το δεῦτερο ἐνικὸ πρόσωπο οριστικῆς ἀορίστου της ἴδιας φωνῆς και τη γενικὴ ἐνικὸ ἀρσενικὸ γένους μετοχῆς ἐνεστώτα ἴδιας φωνῆς

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

ὀρῶμεν: ἴδωμεν

γινώμεθα: γενεοῦ

ὠφελήσεσθαι: ὠφεληκέναι

συνίστημι: συνέστησας, συνιστάντος

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ὄρνιθι: την αιτιατική ενικού

τι: τη δοτική πληθυντικού του ίδιου γένους

σοφῶν: την αιτιατική πληθυντικού θηλυκού γένους

μέγα: τα παραθετικά επιθέτου στο γένος, τον αριθμό και την πτώση που βρίσκεται

ταῦτα: τη γενική πληθυντικού θηλυκού γένους

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

ὄρνιθι: ὄρνιν

τι: τισί(ν)

σοφῶν: σοφάς

μέγα: μειζον -μέγιστον

ταῦτα: τούτων

Γ3.α. «ἂν τι ὀρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα».

Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο και να τον μετατρέψετε σε υποθετικό λόγο του μη πραγματικού.

Μονάδες 4

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον.

Μετατροπή -Αντίθετο του πραγματικού: εἰ ἐωρῶμεν τι ἀγαθόν, ἐξελεγόμεθα ἂν.

Γ3.β. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τα παρακάτω:

φίλοις, εἰς ἀρετήν, ἀλλήλοις, φίλοι, ἀκούοντι, εἶναι.

Μονάδες 6

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

φίλοις: δοτική της αιτίας (ή: αντικείμενο στο «ἥδομαι» επειδή είναι πρόσωπο)

εἰς ἀρετήν: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού

ἀλλήλοις: δοτική αντικειμενική στο «φίλοι»

φίλοι: κατηγορούμενο στο Υποκείμενο του γινώμεθα: «ἡμεῖς»

ἀκούοντι: χρονική μετοχή, συνημμένη στη δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου «ἐμοί»

εἶναι: αντικείμενο του ρήματος «ἐδόκει», ειδικό απαρέμφατο

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα θέματα ήταν διατυπωμένα με σαφήνεια και απευθύνονταν στον επαρκώς διαβασμένο μαθητή. Ιδιαίτερες δυσκολίες δεν επισημαίνονται.

